

Niewiele jednostek ochrony przeciwpożarowej w Polsce tak mocno wiąże się z polską chemią, jak Zakładowa Straż Pożarna w Grupie Azoty SA. Jej istnienie w strukturach Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie datuje się na rok 1929. Od początku funkcjonowania Fabryki istniała świadomość znaczącej roli służby pożarniczej dla ochrony trudnych i niebezpiecznych chemicznych procesów produkcyjnych w zakładzie pracującym w ruchu ciągłym. Warto wspomnieć, że Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Tarnowie była pierwszym polskim zakładem wybudowanym w kraju po odzyskaniu niepodległości. Wyzwania dla równoległe tworzącej się straży pożarnej były ogromne; oprócz zwalczania pożarów miała ona także ochraniać fabrykę i jej mienie. Pod koniec lat 30. XX w. w fabrycznej straży pożarnej pracowało około 60 osób, a jej komendantem był w latach 1929 -1945 mjr poż. Kazimierz Łabno.

Straż Pożarna, lata 30. XX w.

Zapisy z okresu międzywojennego podają wiele przykładów ofiarnej służby strażaków: m.in. w kwietniu 1934 r. w podręcznym drewnianym magazynku fabryki zapaliła się ściana, powodując groźny pożar i eksplozję składowanych tam materiałów (butle tlenowe, benzyna, nafta i olej); interwencja strażaków skutecznie zapobiegła rozprze-

strzeniu się ognia; podobnie 26 grudnia 1937 r. brawurowa akcja fabrycznej straży pożarnej zapobiegła tragedii tuż za bramami zakładu, gdzie ugaszono w zarodku pożar drewnianego budynku żeńskiego oddziału Związku Strzeleckiego, który sąsiedował z posterunkiem Policji Państwowej, aresztami policyjnymi, pralnią oraz ochronką dla dzieci.

Podczas wojny okupant hitlerowski utrzymywał straż w zakładzie; po wojnie straż wciąż pozostawała w strukturach fabryki; od 1945 do 1976 r. (najdłużej w historii tarnowskich zakładów) Komendantem Zakładowej Straży Pożarnej był zastępca Kazimierza Łabno, płk poż. Bolesław Kornaus. Kolejnymi komendantami Zakładowej Straży Pożarnej byli: ppłk poż. Wiesław Gabryś, ppłk poż. inż. Stanisław Stawecki, mjr poż. inż. Stanisław Boruch.

W latach powojennych również dochodziło nie tylko do tzw. zapłonów technologicznych, ale także do bardzo poważnych pożarów i wybuchów. W 1975 r. – wybuch na IV hali sprzężarek amoniaku; w grudniu 1985 r. – pożar w magazynie kaprolaktamu; w sierpniu 1988 r. rozszczelnienie kolumny destylacyjnej i pożar instalacji destylacji chlorku winylu; w lipcu 1990 r. wybuch na instalacji siarczanu amonu. We wszystkich tych zdarzeniach szybką akcją ratowniczą podejmowali strażacy z Zakładowej Straży Pożarnej, zmniejszając maksymalnie rozmiary zniszczeń i ograniczając rozprzestrzenianie się pożarów. Trudno przecenić bliskość funkcjonowania i kompetencje zakładowych służb pożarniczych.

W 1991 r. w wyniku zmian ustrojowych i legislacyjnych powstała Państwowa Straż Pożarna, wykluczając ze swoich struktur Zakładowe Zawodowe Straże Pożarne, które od tego momentu przekształcane były w Zakładowe Straże Pożarne lub Zakładowe Służby Ratownicze. I chociaż argumentem za takimi zmianami miały być oszczędności dla budżetu państwa i przeniesienie kosztów utrzymania jednostek ochrony przeciwpożarowej na podmioty gospodarcze, to w istocie zakłady przemysłowe zawsze w całości ponosiły koszty funkcjonowania tych jednostek. Zmiany przeprowadzone w polskim pożarnictwie po 1991 r. nie ułatwiają funkcjonowania jednostkom ochrony przeciwpożarowej w przemyśle. Dotyczy to między innymi spraw związanych z uzyskaniem kwalifikacji zawodowych, emerytalnych itp. Wiele jednostek przekwalifikowano w spółki prawa handlowego. Takie próby wydzielenia tych służb ze struktur zakładu dotyczyły również Zakładowej Straży Pożarnej w Zakładach Azotowych w Tarnowie-Mościcach SA. Wieloletnie tradycje i doświadczenie strażaków, wsparcie załogi i związków zawodowych sprawiły, że Zarząd Zakładu zdecydował o pozostawieniu Zakładowej Straży Pożarnej w strukturze Firmy.

Przez 3 lata (2004–2007) na terenie Zakładów Azotowych w strażnicy Zakładowej Straży Pożarnej, wspólnie z Zakładową Strażą Pożarną, tymczasowo stacjonowała Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza NR 2 Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie. W 2007 r. strażacy z JRG PSP Nr 2 w Tarnowie przenieśli się do nowej siedziby w północnej części miasta.

Od kilku lat ZSP stabilnie funkcjonuje w strukturach Firmy. Od 2010 r. obowiązki Zakładowej Straży Pożarnej poszerzyły się o zadania przejęte od Jednostki Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. – z zakresu ratownictwa chemicznego, a od 2013 r. Straż pełni nadzór i odpowiada za ratowników chemicznych i Wydziałowe Grupy Ratownicze na terenie Grupy Azoty SA.

Autor do korespondencji:
Jacek ZAPART, e-mail: jacek.zapart@grupazoty.com

Ćwiczenia Taktyczno-Bojowe TARNÓW 2011

Od lewej: kierowca ratownik Dawid Prosovicz, kierowca ratownik Paweł Piątek, kierowca ratownik Kazimierz Stachowicz, specjalista ds. zapobiegania pożarom Jacek Zapart, klęczący trzymając puchar kierowca ratownik Jacek MękarSKI.

Głównym zadaniem Zakładowej Straży Pożarnej w Grupie Azoty SA jest prowadzenie działań ratowniczych określonych w ustawie o ochronie przeciwpożarowej. Oprócz działań operacyjnych, licznych ćwiczeń i szkoleń; strażacy ZSP zajmują się także prewencją, opracowywaniem wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych,

kontrolą podręcznego sprzętu gaśniczego, naprawą i konserwacją sprzętu ochrony dróg oddechowych, zabezpieczeniem prac pożarowo niebezpiecznych oraz pomiarami uciążliwości dla środowiska. ZSP jest także jednostką interwencyjną w zakresie systemu SPOT; w 2014 r. wraz z grupą ekspertów SPOT uczestniczyła w awaryjnym przeładunku cysterny kolejowej z kwasem azotowym 98% we Francji. Ważnym osiągnięciem jest zajęcie I miejsca przez drużynę Zakładowej Straży Pożarnej w Pierwszych Zawodach Służb Ratowniczych Przemysłu Chemicznego w Puławach w 2014 r. Zakładowa Straż Pożarna Grupy Azoty SA uczestniczy w powołanym przez Zarząd Grupy Azoty (od kwietnia 2013 r.) Zespole ds. Ochrony Przeciwpożarowej. W skład Zespołu wchodzi jednostki ochrony przeciwpożarowej Grupy Azoty: Zakładowa Straż Pożarna Grupy Azoty SA, Zakładowa Straż Pożarna Grupy Azoty Puławy, Zakładowa Straż Pożarna Grupy Azoty Police, Zakładowa Służba Ratownicza Grupa Azoty ZAK, Zakładowa Służba Ratownicza Grupa Azoty Siarkopol, Kopalniana Stacja Ratownictwa Górniczego Siarkopol. Zespół ma już znaczące osiągnięcia, do których należą m.in. wypracowanie strategii doboru w zakresie ilościowego i jakościowego wyposażenia jednostek Grupy Azoty w pianotwórcze środki gaśnicze, ujednoczenie znaków graficznych używanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w Grupie Azoty, przyjęcie Regulaminu Umundurowania oraz powołanie Centrum Edukacji Ratownictwa Grupy Azoty (CERGA) działającego w oparciu o infrastrukturę Zakładowej Straży Pożarnej w Puławach; do zadań Zespołu należy ponadto ujednoczenie procesu szkoleniowego dla wszystkich strażaków i ratowników chemicznych w Grupie Azoty oraz stworzenie platformy wymiany doświadczeń.

Zakładowa Straż Pożarna w Grupie Azoty SA zatrudnia 44 strażaków; jej Komendantem jest st.kpt.poż. Stanisław Jachimiek. Strażacy pełnią służbę w systemie pracy 24/48. ZSP dysponuje trzema ciężkimi wozami wodno-pianowymi: GCBAPr 10/60/1000, GCBA 9/32, GCBA 13/48, samochodem specjalnym gaśniczym śniegowym z ciekłym dwutlenkiem węgla GSN 5000, lekkim samochodem ratownictwa chemicznego SLRCH oraz dwoma samochodami operacyjnymi. W ostatnich latach ZSP została wyposażona w sprzęt z zakresu ratownictwa chemicznego. Sukcesywnie remontowana jest strażnica, a strażacy podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe i coraz lepiej służą swoim zakładom. Jednostka ściśle współpracuje z Państwową Strażą Pożarną, niosąc pomoc miastu i mieszkańcom Tarnowa.

Rys historyczny opracował Robert Lichwała.
Współpraca i pomoc w pozyskaniu materiałów:
Lucyna Bielatowicz, Katarzyna Jarząb

Jacek ZAPART - Specjalista ds. Zapobiegania Pożarom Zakładowa Straż Pożarna Grupa Azoty S.A.
e-mail: jacek.zapart@grupaaazoty.com

Platforma e-learningowa ICCSS

Międzynarodowe Centrum Bezpieczeństwa Chemicznego (ICCSS) informuje, że we współpracy z Instytutem Chemii Przemysłowej uruchomiona została platforma e-learningowa. Platforma ta jest integralną częścią obecności ICCSS w sieci i umożliwi przekazywanie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa chemicznego w innowacyjny sposób. Za jej pomocą będzie prowadzona część procesu dydaktycznego w ramach programu „Lokalna świadomość i odpowiedzialność w bezpieczeństwie chemicznym” oraz Programu Kenijskiego.

(inf. <http://www.iccss.eu/pl/> 20 kwietnia 2015 r.)